

Prelom 19. a 20. storočia

- – zlatý vek medzinárodného cestovania
- odbúranie obmedzení pri cestovaní, pasy a víza nie sú potrebné (okrem napr. Ruska, Osmanskej ríše)
- CR ako významný zdroj príjmov v niektorých krajinách, internacionalizácia CR (150 tisíc Američanov v Európe ročne)
- vyššie vrstvy – Francúzska riviéra, nové formy turizmu – Alpy

Prvá svetová vojna

- zánik slobody individuálneho pohybu
- pasová povinnosť
- opatrenia obmedzujúce cezhraničný pohyb osôb

Medzivojnové obdobie – nárast CR v Európe

- zintenzívnenie demokratizácie cestovania zvyšovaním objemu VČ pracujúcich:
- Skracovanie pracovného času PČ a rast VČ ako:
 - skracovanie denného PČ
 - skracovanie týždenného PČ
 - zavedenia a postupné predlžovanie platenej dovolenky
 - skracovanie počtu rokov strávených v pracovnom (vyššie vzdelávanie, dôchodkový vek)

Medzivojnové obdobie – nárast CR v Európe

- - rozvoj automobilovej dopravy (20. – 30. roky):
- nebývalá mobilita stredných vrstiev, individuálna sloboda a nezávislosť, voľnosť pohybu, nové rekreačné možnosti (vidiek, príroda)

Medzivojnové obdobie – nárast CR v Európe

- cyklistika ako obľúbená rekr. aktivita (30. roky), príklon k zdraviu prospešným aktivitám
- vznik Youth Hostel Association (1930)
- Federation Internationale de Camping et de Caravanning – FICCC (1932)
- holiday camps (V. Británia).

Medzivojnové obdobie – nárast CR v Európe

- popularita opaľovania (20. roky) - trend odhaľovania tela, pláž ako priestor pôžitku a zábavy, dovolenka ako karneval, postupná strata atraktivity anglických a severoeurópskych letovísk (vrcholí v 70. rokoch), opálená pokožka ako hlavný cieľ dovolenky a faktor sociálnej diferenciácie.

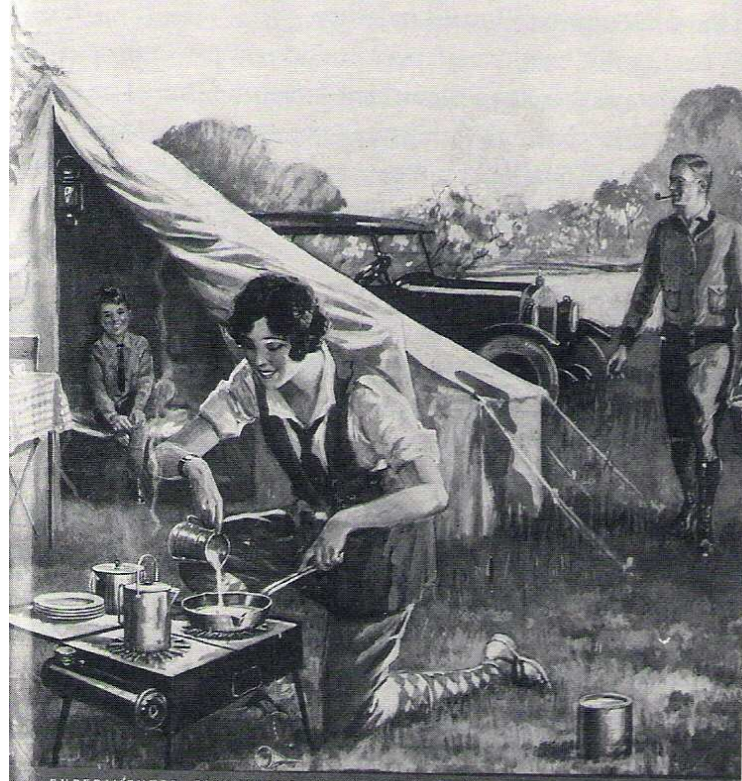
Medzivojnové obdobie – nárast CR v Európe

- do 40. rokov – dovolenkový CR vo V. Británii ako masové hnutie, vysoký stupeň organizovanosti, dovolenka ako základ osobného uspokojenia, právo na oddych ako nevyhnutný doplnok občianstva.

MOTOR CAMPER & TOURIST

EXPERIMENTER PUBLISHING COMPANY, NEW YORK, PUBLISHERS OF
DIO NEWS - SCIENCE & INVENTION - THE EXPERIMENTER - MOTOR CAMPER & TOURIST

Turizmus v totalitných režimoch 20. storočia

Fašizmus aj komunizmus

- režimy založené na ovládaní mäs, ktoré využívajú na realizáciu svojich cieľov: nielen útlak a teror, ale i ponuka určitých výhod (reálnych i fiktívnych) pre pracujúce masy (napr. turizmus).

Totalitné režimy - Nacistické Nemecko

- dôraz na étos práce, estetiku práce a radosť z práce (organizácia Kraft durch Freude – Radosťou k sile, úrad Schönheit der Arbeit – Krása práce, zriadený v rámci KdF)
- dovolenka ako opatrenie sociálnej politiky slúžiace na regeneráciu pracovnej sily, zvyšovanie výkonnosti a produktivity pracujúcich, na stabilizáciu režimu (úrad „Cestovanie, turistika a dovolenka“ v rámci KdF)

Totalitné režimy - Nacistické Nemecko

- polovica 30. rokov: špeciálne dovolenkové vlaky (pre cca 1000 pracujúcich) do Krkonoš, Schwarzwald, Horného Bavorska
- krátkodobé výlety Bodamskému jazeru, na mníchovský Oktoberfest, do pohoria Harz,
- lodné zájazdy na Madeiru a nórske fjordy
- rekreácie na talianskej riviére a na Lago di Garda

Totalitné režimy - Nacistické Nemecko

- 8,5 mil. turistov v r. 1938

Z toho krátkodobé zájazdy - 6 mil. turistov

Totalitné režimy - Nacistické Nemecko

- budovanie morských kúpeľov na Rujane (Sassnitz) - od r. 1936 - kapacita 350 tis. turistov ročne
- KdF ako symbol nacionálneho socializmu reprezentovaného NSDAP (Reichel – Svůdný klam třetí říše)
- ďalšia fáza demokratizácie cestovania – „zglajchšaltovanie“ spoločnosti zavedením „ľudovej turistiky“

Totalitné režimy - komunistický režim

- turizmus ako prostriedok politickej kontroly a nástroj ideológie
- CR ako významný faktor socialistického „spôsobu života“ (reprodukcia fyzických aj duševných schopností „pracovnej sily“ a rozvoj jej osobnosti): *„Cestovný ruch je jedna z bežných foriem zotavenia a predstavuje účelnú formu využívania voľného času, preto sa stal súčasťou spôsobu života členov socialistickej spoločnosti“* (Kopšo 1985, s. 73).

Komunistický režim - funkcie CR v rozvinutej socialistickej spoločnosti

Ekonomická

- reprodukcia a rozšírenie práceschopnosti ekonomicky aktívnej populácie, ktorá má pozitívny dopad na produktivitu práce
- pôsobenie turizmu ako rozvojového faktora oblasti a aktivizovania ďalších hospodárskych odvetví
- realizáciu kúpnej sily obyvateľstva, vrátane devízových rezerv

Komunistický režim - funkcie CR v rozvinutej socialistickej spoločnosti

Rekreačno-zdravotná

- faktor „udržiavania národného zdravia a zvyšovania produktívnych síl človeka“

Kultúrno-poznávacia

- všeobecné poznanie navštívených oblastí, s dôrazom na získanie vedomostí o ich histórii, revolučných tradíciách a režimom presadzovanej interpretácii umenia a kultúry

Komunistický režim - funkcie CR v rozvinutej socialistickej spoločnosti

Vedecko-informačná

- výmena skúseností, poznatkov a informácií z oblasti vedy, techniky, umenia s cieľom ich uplatnenia v „spoločenskej praxi“

Politicko-formatívna (ideologická)

- prehľbovanie tzv. socialistického vlastenectva a proletárskeho internacionalizmu, s cieľom mierovej kooperácie socialistických krajín pod vedením Sovietskeho zväzu.

Totalitné režimy - komunistický režim

- 70. – 80. roky 20. storočia: CR ako súčasť politickej stratégie legitimizácie režimu prostredníctvom zlepšeného prístupu obyvateľstva k spotrebným statkom
- dovolenka prostredníctvom štátnych kolektívnych zariadení za štátom dotované ceny
- cenovo prístupný turizmus ako ideologický nástroj legitimizácie komunistického režimu

Totalitné režimy - komunistický režim

- cestovanie do zahraničia – obmedzené
- 1948-1953: nemožnosť cestovania, vrátane - komunistických krajín
- po 1. 7. 1956 – povolené organizované zájazdy do komunistických krajín
- občan nemá právny nárok na vydanie pasu
- 1968-69: uvoľnenie cestovania
- po októbri 1969 – praktické zatvorenie západných hraníc pre čs. občanov
- od r. 1988 – „perestrojka“- uvoľnenie režimu cestovania do zahraničia

- Fenomén tzv. druhých domov - chatárenie, chalupárenie - prostriedok sebarealizácie, uplatnenia tvorivosti, priestor relatívnej slobody, zmysluplnej aktivity a privátnosti.

Povojnové obdobie

Turizmus sa stáva masovým javom zahŕňajúcim prakticky všetky spoločenské vrstvy v industrializovaných západných spoločnostiach:

Povojsnové obdobie

- nárast životnej úrovne obyvateľstva,
- predlžovanie platenej dovolenky (skracovanie priemerného ročného pracovného času všeobecne)
- rapídny rozvoj dopravných technológií prinášajúci neustále zlepšovanie kvality dopravy – jej rýchlosti, pohodlnosti i dostupnosti
- nové spoločenské dispozície, sociálne ašpirácie, meniaci sa mentalita konzumnej spoločnosti, ktorú turizmus ovplyvňoval a v mnohom i pomáhal vytvárať

Povoynové obdobie

Dovolenka ako samozrejímavá súčasť života v 50. a 60. rokoch napomáha prenikaniu nových vzorcov spotreby, charakterizovaných väčšou bezstarostnosťou a hedonizmom, aj do každodenného života. Turista sa stáva konzumentom par excellence.

Syndróm turistu (Bauman) – voľnosť väzieb a život pre danú chvíľu sa stávajú všeobecnými charakteristikami každodennosti.

Povojnové obdobie

- dediferenciácia medzi turizmom a ostatnými sférami (Urry) – miešanie turizmu s inými spol. aktivitami (nakupovanie, sledovanie médií, športové a kult. aktivity)
- Cookizmus (ako kľúčový prvok organizovanosti modernity) alebo fordizmus?
- Mobilita ako ústredná téma sociologickej analýzy? (Urry)

Lit.: URRY, J., 2000: *Sociology beyond Societies: Mobilities for the twenty-first century*. Routledge: London and New York.